

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 24 mei 2018
(OR. en)

**Interinstitutioneel dossier:
2018/0127 (NLE)**

**9246/18
ADD 1**

**EDUC 201
JEUN 66
SOC 299**

VOORSTEL

van:	de heer Jordi AYET PUIGARNAU, directeur, namens de secretaris-generaal van de Europese Commissie
ingekomen:	22 mei 2018
aan:	de heer Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie
Nr. Comdoc.:	COM(2018) 271 final ANNEX
Betreft:	BIJLAGE bij Aanbeveling van de Raad betreffende stelsels voor onderwijs en opvang van hoge kwaliteit voor jonge kinderen

Hierbij gaat voor de delegaties document COM(2018) 271 final ANNEX.

Bijlage: COM(2018) 271 final ANNEX

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 22.5.2018
COM(2018) 271 final

ANNEX

BIJLAGE

bij

Aanbeveling van de Raad

betreffende stelsels voor onderwijs en opvang van hoge kwaliteit voor jonge kinderen

{SWD(2018) 173 final}

BIJLAGE
KWALITEITSKADER VOOR
ONDERWIJS EN OPVANG VOOR JONGE KINDEREN

Kinderen hebben recht op betaalbare en goede opvang en onderwijs voor jonge kinderen¹.

De Europese pijler van sociale rechten

Vanaf hun geboorte beginnen kinderen te leren en zich te ontwikkelen. Het leven van kinderen krijgt het meeste vorm tijdens de eerste levensjaren, aangezien in die periode de basis wordt gelegd voor hun levenslange ontwikkeling. Dit kwaliteitskader verschaft grondbeginselen en een Europese benadering voor stelsels voor onderwijs en opvang van hoge kwaliteit voor jonge kinderen die berusten op goede praktijken in de EU-lidstaten en het meest recente onderzoek. Het bevat tien kwaliteitsindicatoren die zijn gestructureerd volgens vijf ruimere kwaliteitsdimensies: toegankelijkheid, personeel, leerprogramma, toezicht en evaluatie, en beheer en financiering. De tien kwaliteitsindicatoren beschrijven de belangrijkste kenmerken van voorzieningen van hoge kwaliteit, zoals zij in de praktijk worden vastgesteld. Het kwaliteitskader is een bestuursinstrument dat gericht is op het aansturen van de ontwikkeling en de handhaving van stelsels voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen. Het voorziet ook in een lijst van indicatoren die op nationaal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden aangewend om zelfbeoordeling en verdere reflectie mogelijk te maken.

Met het kader wordt in de eerste plaats beoogd alle jonge kinderen toegang te verstrekken tot onderwijs en opvang van goede kwaliteit, en aan de ontwikkeling van het kader liggen de volgende beginselen ten grondslag:

- voorzieningen van hoge kwaliteit zijn van wezenlijk belang om de ontwikkeling en het leerproces van kinderen te bevorderen, en om op lange termijn hun onderwijskansen te vergroten;
- het is cruciaal dat ouders worden betrokken als partner van dergelijke voorzieningen – het gezin is de belangrijkste plek waar kinderen opgroeien en zich ontplooien, en ouders (en voogden) zijn verantwoordelijk voor het welzijn, de gezondheid en de ontwikkeling van elk kind;
- voorzieningen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen moeten het kind centraal stellen, kinderen actief betrekken en gehoor geven aan hun mening.

¹ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_nl

HET EU-KWALITEITSKADER VOOR ONDERWIJS EN OPVANG VOOR JONGE KINDEREN

De **TOEGANG** tot voorzieningen voor onderwijs en opvang van hoge kwaliteit **voor alle jonge kinderen** draagt bij aan een gezonde ontwikkeling en succes in het onderwijs, en helpt om sociale ongelijkheden terug te dringen en om de vaardigheidskloof tussen kinderen met een verschillende sociaal-economische achtergrond te dichten. Eerlijke toegang is eveneens cruciaal opdat ouders, en met name vrouwen, de flexibiliteit krijgen om (opnieuw) actief te worden op de arbeidsmarkt.

Kwaliteitsindicatoren:

1. Voorzieningen die voor alle gezinnen en hun kinderen toegankelijk en betaalbaar zijn.

Het universele wettelijke recht op voorzieningen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen legt een sterke basis opdat alle kinderen toegang krijgen tot deze voorzieningen. Demografische gegevens en enquêtes bij ouders over de vraag naar plaatsen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen kunnen als basis dienen om de verdere behoeften in te schatten en de capaciteit aan te passen.

Voorzieningen kunnen barrières die de deelname van gezinnen en kinderen in de weg staan, wegwerken. Zo kunnen de gevraagde prijzen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen worden aangepast opdat ook gezinnen met een laag inkomen toegang krijgen. Het werd ook aangetoond dat flexibele openingsuren en andere regelingen ervoor kunnen zorgen dat met name kinderen met werkende moeders en kinderen uit een minderheid of kansarm milieu kunnen deelnemen.

Voorzieningen die gelijk verdeeld zijn tussen stedelijke en landelijke gebieden, tussen welvarende en achtergestelde buurten en tussen regio's, kunnen de toegang voor kansarme groepen in de samenleving verruimen. De toegankelijkheid en betaalbaarheid van voorzieningen van hoge kwaliteit in buurten waar arme gezinnen, etnische minderheden of migrantengezinnen wonen, blijken de grootste positieve impact te hebben op rechtvaardigheid en sociale integratie.

2. Voorzieningen die de deelname aan onderwijs en opvang voor jonge kinderen aanmoedigen, de sociale integratie verstevigen en diversiteit omarmen.

Instellingen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen kunnen de deelname actief aanmoedigen door ouders, gezinnen en mantelzorgers te betrekken bij de besluitvormingsprocessen (bv. in oudercomités). Wanneer gezinnen – en in het bijzonder vrouwen en kansarme gezinnen, gezinnen uit minderheden of migrantengezinnen – met gerichte initiatieven worden betrokken, kunnen zij uiting geven aan hun behoeften en kunnen voorzieningen met die behoeften rekening houden wanneer zij hun diensten afstemmen op de vraag van lokale gemeenschappen.

De werving van personeelsleden uit gemarginaliseerde groepen, migrantengroepen of minderheden kan worden aangemoedigd, aangezien het is gebleken dat het voordelen kan opleveren als de samenstelling van het personeelsbestand in instellingen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen de diversiteit van de gemeenschap weerspiegelt.

Een warme omgeving waarin de taal en achtergrond van kinderen worden gewaardeerd, draagt bij aan de ontwikkeling van hun samenhangingsgevoel. De juiste permanente bijscholing bereidt personeelsleden dan weer voor om tweetalige kinderen te verwelkomen en te ondersteunen.

Instellingen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen kunnen goede praktijken in gezinnen ontwikkelen om de overgang van de thuisomgeving naar de nieuwe omgeving zo

vlot mogelijk te laten verlopen, en kunnen ouders zo veel mogelijk betrekken door specifieke initiatieven te organiseren.

PERSONEEL vormt de belangrijkste factor voor het welzijn, het leerproces en de ontwikkeling van kinderen. Arbeidsomstandigheden en de professionele ontwikkeling van personeelsleden worden derhalve beschouwd als essentiële onderdelen van kwaliteit.

Kwaliteitsindicatoren:

3. Goed opgeleide personeelsleden die dankzij hun basisopleiding en permanente bijscholing hun professionele taken kunnen uitvoeren.

Doeltreffende stelsels voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen overwegen de professionele status van personeelsleden, die in ruime kring als een belangrijke kwaliteitsfactor wordt beschouwd, naar een hoger niveau te tillen door de opleidingsniveaus te verhogen, flexibele carrièrevooruitzichten te bieden en assistenten alternatieve trajecten aan te reiken. Een pedagogisch personeelsbestand dat naast assistenten bestaat uit professionals die beschikken over een volledige vakbekwaamheid en die gespecialiseerd zijn in onderwijs voor jonge kinderen op het niveau ISCED 6, kan dit kracht bijzetten.

De meest recente initiële onderwijsprogramma's zijn samen met praktijkmensen ontworpen en bieden een goed evenwicht tussen theorie en praktijk. Het is ook een troef als onderwijsprogramma's het personeel beter voorbereiden om in groep te werken en hun reflectievaardigheden te versterken. Personeelsleden die worden opgeleid om te werken met taalkundig en cultureel diverse groepen, van gezinnen uit minderheden en migrantengezinnen tot gezinnen met een laag inkomen, bewijzen hun nut voor dergelijke programma's.

Personeelsleden die de ontwikkelingsbehoeften van jonge kinderen kunnen opvolgen en mogelijke ontwikkelingsproblemen kunnen opsporen, kunnen de ontwikkeling van het kind beter ondersteunen. Alle personeelsleden, ook assistenten en hulppersoneel, hebben er baat bij om op regelmatige tijdstippen de kans te krijgen om zich bij te scholen aan de hand van opleidingen op maat.

Wat de noodzakelijke elementen van de ontwikkeling en psychologie van het kind betreft, moeten de competenties van personeelsleden ook de bescherming van het kind en, algemener, de rechten van het kind bestrijken.

4. Gunstige arbeidsomstandigheden, waaronder een professioneel leiderschap dat kansen creëert voor observatie, reflectie, planning, teamwerk en samenwerking met ouders.

Stelsels voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen die erop gericht zijn de arbeidsomstandigheden, met inbegrip van de loonniveaus, te verbeteren, kunnen de werkgelegenheid in de sector van onderwijs en opvang voor jonge kinderen aantrekkelijker maken voor hoger opgeleid personeel dat op zoek is naar de juiste carrièremogelijkheden.

De omvang van groepen en de verhouding tussen volwassenen en kinderen worden bij voorkeur afgestemd op de leeftijd en samenstelling van de groep kinderen, aangezien jongere kinderen meer aandacht vereisen.

Professionele leergemeenschappen, voor zover die bestaan in en tussen voorzieningen, blijken een positieve invloed te hebben doordat ze personeelsleden de tijd en ruimte geven voor collegiale praktijken en gezamenlijk werk.

Begeleiding en supervisie voor nieuw aangeworven personeelsleden tijdens hun integratie kan hen helpen om de beroepsregels snel onder de knie te krijgen.

Een **LEERPROGRAMMA** is een krachtig instrument dat het welzijn, de ontwikkeling en de ervaring van kinderen met onderwijs bevordert. Een uitgebreid pedagogisch kader zet de beginselen uiteen om de ontwikkeling van kinderen te ondersteunen aan de hand van onderwijs- en opvangpraktijken die inspelen op de interesses, behoeften en mogelijkheden van kinderen.

Kwaliteitsindicatoren:

5. **Een leerprogramma op basis van pedagogische doelstellingen, waarden en benaderingen dat kinderen in staat stelt om zich volledig te ontplooiën, gericht op hun sociale, emotionele, cognitieve en lichamelijke ontwikkeling en hun welzijn.**

Pedagogische benaderingen waarin het kind centraal staat, kunnen de algemene ontwikkeling van kinderen beter ondersteunen, dragen bij tot hun leerstrategieën en bevorderen hun cognitieve en niet-cognitieve ontwikkeling door systematisch te vertrouwen op ervaringsleren, spelenderwijs leren en sociale interacties.

Er zijn sterke aanwijzingen dat een duidelijk leerprogramma een troef is, aangezien het een coherent kader kan bieden voor opvang, onderwijs en socialisatie als integrale onderdelen van voorzieningen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen. Idealiter worden in een dergelijk kader leeftijdspecifieke leerdoelstellingen vastgelegd en wordt tegelijk aan opvoeders de mogelijkheid gegeven om hun aanpak af te stemmen op de afzonderlijke behoeften van kinderen, en kunnen in het kader richtsnoeren worden verstrekt voor een leeromgeving van hoge kwaliteit. Er wordt voldoende aandacht geschonken aan de beschikbaarheid van boeken en ander drukwerk dat bijdraagt aan de leesontwikkeling van kinderen.

Een doeltreffend leerprogramma dat inzet op diversiteit, gelijkheid en taalkundige vaardigheden bevordert de integratie van migranten. Het kan de ontwikkeling van zowel de moedertaal als de taal van het onderwijs stimuleren.

6. **Een leerprogramma waarbij personeelsleden moeten samenwerken met kinderen, collega's en ouders, en moeten nadenken over hun eigen werkwijze.**

Een leerprogramma kan helpen om ouders, belanghebbenden en personeelsleden meer te betrekken en om te waarborgen dat het beter inspeelt op de behoeften, interesses en mogelijkheden van kinderen.

Een leerprogramma kan personeelsleden een beschrijving geven van taken en processen met het oog op regelmatige samenwerking met ouders en collega's uit andere voorzieningen voor kinderen (zoals de sectoren gezondheidszorg, sociale hulpverlening en onderwijs).

Waar mogelijk kan het leerprogramma richtsnoeren aanreiken aan personeelsleden die belast zijn met het onderwijs en de opvang voor jonge kinderen om samen met het schoolpersoneel te werken aan de overgang van kinderen naar het lager en/of kleuteronderwijs.

TOEZICHT EN EVALUATIE maken duurzame kwaliteit mogelijk. Processen die sterke en zwakke punten aan het licht brengen, zijn belangrijk om de kwaliteit van stelsels voor onderwijs voor jonge kinderen te verbeteren. Zij kunnen belanghebbenden en beleidsmakers ondersteunen bij initiatieven die inspelen op de behoeften van kinderen, ouders en lokale gemeenschappen.

Kwaliteitsindicatoren:

7. Toezicht en evaluatie verschaffen informatie op het desbetreffende lokale, regionale en/of nationale niveau die bijdraagt aan de voortdurende verbetering van de kwaliteit van het beleid en de werkwijzen.

Transparante informatie over voorzieningen en personeelsleden of over de tenuitvoerlegging van het leerprogramma op het gepaste – nationale, regionale en lokale – niveau kan de kwaliteit helpen verbeteren.

Periodieke terugkoppeling van informatie kan de beleidsevaluatie vergemakkelijken, onder meer door analyse van het gebruik van overheidsmiddelen en van welke beleidslijnen in welke context doeltreffend zijn, mogelijk te maken.

Leidinggevend en uit het onderwijs voor jonge kinderen kunnen beter tijdig de relevante gegevens verzamelen om de leerbehoeften van personeelsleden vast te stellen en om de juiste beslissingen te nemen over de manier waarop de kwaliteit van de voorzieningen het best kan worden verbeterd.

8. Toezicht en evaluatie in het belang van het kind.

Om de rechten van het kind te beschermen, moet een gedegen beleid voor de bescherming/vrijwaring van kinderen worden verankerd in het stelsel voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen (OOJK) om zodoende kinderen te beschermen tegen elke vorm van geweld. Een beleid voor de bescherming van kinderen moet vier ruime gebieden bestrijken: 1) beleid, 2) mensen, 3) procedures en 4) verantwoordelijkheid. Meer informatie over deze gebieden kan worden teruggevonden in "Child safeguarding standards and how to implement them", uitgegeven door Keeping Children Safe².

De toezicht- en evaluatieprocedures kunnen de actieve betrokkenheid van en samenwerking tussen alle belanghebbenden bevorderen. Iedereen die betrokken is bij de kwaliteitsontwikkeling kan bijdragen aan – en profiteren van – de werkwijzen voor toezicht en evaluatie.

Beschikbare gegevens tonen aan dat met een mix van toezichtmethoden (bv. observatie, documentatie, beschrijvende beoordeling van de competenties van kinderen) nuttige informatie kan worden verkregen en verslag kan worden uitgebracht over de ervaringen en ontwikkeling van kinderen, en onder meer kan bijdragen tot een vlotte overgang naar het basisonderwijs.

Toezichtinstrumenten en participatieve evaluatieprocedures kunnen worden uitgewerkt om kinderen de kans te geven gehoord te worden en zich uit te spreken over hun leer- en socialisatie-ervaringen binnen voorzieningen.

BEHEER EN FINANCIERING zijn cruciaal opdat voorzieningen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen kunnen bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling van kinderen, de vaardigheidskloof kunnen verkleinen en de sociale samenhang kunnen bevorderen. Het beheer moet deel uitmaken van een alomvattend stelsel van coherent overheidsbeleid dat onderwijs en opvang voor jonge kinderen koppelt aan andere voorzieningen voor het welzijn van jonge kinderen en hun gezinnen.

² http://ec.europa.eu/info/sites/info/files/standards_child_protection_kcsc_en_1.pdf

Kwaliteitsindicatoren:

9. Belanghebbenden hebben een duidelijke en gedeelde opvatting over hun taken en verantwoordelijkheden, en weten dat van hen wordt verwacht dat ze samenwerken met partnerorganisaties.

Voorzieningen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen werken idealiter nauw samen met alle diensten die zich inzetten voor kinderen, zoals maatschappelijke en gezondheidsgerelateerde diensten, scholen en lokale belanghebbenden. Deze samenwerkingsverbanden tussen verschillende instanties blijken doeltreffender te zijn als ze worden beheerst door een coherent beleidskader dat de samenwerking en langetermijninvestering in lokale gemeenschappen proactief bevordert.

De betrokkenheid van belanghebbenden blijkt cruciaal te zijn bij het ontwerp en de tenuitvoerlegging van voorzieningen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen.

Bij voorkeur is eenzelfde afdeling verantwoordelijk voor alle regelgeving inzake onderwijs en opvang voor jonge kinderen, alsook voor de financiering.

10. Wetgeving, regelgeving en/of financiering ondersteunen de vooruitgang in de richting van een universeel recht op door de overheid gesubsidieerde of gefinancierde vormen van onderwijs en opvang voor jonge kinderen, en over die vooruitgang wordt regelmatig verslag uitgebracht aan belanghebbenden.

Een hogere kwaliteit van de dienstverlening voor alle kinderen kan beter worden bereikt door het universele wettelijke recht geleidelijk aan op te bouwen. Het kan nuttig zijn om te bepalen of marktgerichte voorzieningen voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen een ongelijke toegang creëren of de kwaliteit voor kinderen uit kansarme milieus verlagen en om, indien nodig, de nodige corrigerende maatregelen voor te bereiden.

Een nauw verband met het arbeids-, gezondheids- en maatschappelijk beleid zou duidelijk een troef vormen, aangezien dit een efficiëntere herverdeling van de middelen kan bevorderen door extra geld uit te trekken voor kansarme groepen en buurten.

